

عوامل ایجاد و راهکارهای مهارت‌ورم در منظومه‌ی فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی)

محمد نوروزی سیب‌نی^۱

^۱دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد آمار ریاضی از دانشگاه گیلان، رشت mohamadnoruzy3@gmail.com

چکیده

تورم یکی از اساسی‌ترین مشکلات اقتصادی کشور شده است؛ لذا رهبر معظم انقلاب اسلامی شعار سال جاری را همانند سال‌های متعدد قبل با موضوع اقتصادی «مهارت‌ورم و رشد تولید» اعلام نمودند. این مقاله با هدف تحلیل محتوای بیانات مقام معظم رهبری به عنوان سند بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران به شناخت عوامل ایجاد و راهکارهای مهارت‌ورم در منظومه‌ی فکری معظم‌له پرداخته است. روش این تحقیق تحلیل محتوا است؛ و با استفاده از روش تحلیل مقوله‌ای، داده‌ها گردآوری و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بیانات رهبری عوامل موثر در ایجاد تورم ۱۴ مورد و به ترتیب فراوانی نسبی عبارتند از: کاهش ارزش پول ملی، تشدید اختلاف طبقاتی، دلالت‌ها و واسطه‌ها، تحریم‌ها، دشمنی‌ها و وضعیت اقتصادی دنیا، مسامحه‌ی برخی مسئولین اجرایی، متشنج کردن فضای سیاسی کشور، ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها، کاهش تولید داخلی، مشکلات بهبود فضای کسب و کار، عوامل روانی و کاذب، مشارکت ندادن عموم مردم در حل مسائل اقتصادی، ناهماهنگی‌های بین مسئولان، عدم عرضه یا احتکار کالاها و تصرف بازار ایران؛ که در بین آنها کاهش ارزش پول ملی دارای بیشترین فراوانی می‌باشد. همچنین راهکارهای مهارت‌ورم ۱۸ مورد و به ترتیب فراوانی نسبی عبارتند از: مشارکت دادن عموم مردم در اقتصاد، اولویت اول قرار دادن معیشت مردم توسط مسئولان، تلاش و پیگیری مسئولان، نظارت و کم کردن ریخت و پاش‌ها، دقت در برنامه‌ریزی‌ها توسط دولت، افزایش تولید داخلی، افزایش ارزش پول ملی، اعتماد و امیدواری مردم، ایجاد ثبات اقتصادی، توجه به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی، هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی، برخورد با اخلاص‌گران، جلوگیری از تعطیلی یا زیر ظرفیت کارکردن کارخانه‌ها، جلوگیری از استفاده‌های غیر صحیح منتهی به ثروت‌های کلان، اعمال سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، مهار نقدینگی، گرفتن مالیات‌های متناسب و بجا و آوردن فناوری‌های جدید همراه با سرمایه‌گذاری خارجی و واردات؛ که در بین آنها ایجاد زمینه مشارکت عموم مردم در اقتصاد دارای بیشترین فراوانی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی

عوامل ایجاد تورم، مهارت‌ورم، مشکلات معیشتی مردم، ارزش پول ملی، بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی

۱. مقدمه

در فرهنگ فارسی عمید، تورم در لغت به معنی ورم کردن؛ آماس کردن و آماسیدن؛ و در اصطلاح به معنی بالا رفتن قیمت‌ها و پایین آمدن ارزش پول می‌باشد. تا قبل از دهه‌ی ۱۳۵۰ نرخ تورم در ایران یک‌رقمی بوده است؛ ولی بعد از افزایش قیمت جهانی نفت، در سال ۱۳۵۳ نرخ تورم در ایران دو رقمی شد. از سال‌ها قبل مشکلات اقتصادی اولین و مهمترین مسئله‌ی کشور بوده و هست. اقتصاد ناسامان بر روی مسائل فرهنگی و اجتماعی جامعه هم تاثیر منفی می‌گذارد؛ رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) شعار سال‌های متعدد اخیر را با موضوعات اقتصادی نام‌گذاری نموده‌اند؛ که ناظر به اهمیت بسیار بالای مسائل اقتصادی کشور و بهبود وضعیت معیشت مردم از دیدگاه معظم‌له می‌باشد. مطابق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ایجاد زمینه‌ی مناسب برای تامین نیازهای معیشتی مردم با رییس‌جمهور محترم است؛ که از طریق تشکیل کابینه‌ی دولت و انتصاب مسئولین مربوطه، تحقق آن را مطابق قانون پیگیری می‌کند؛ از طرفی با مراجعه به بیانات عالمانه‌ی رهبر فرزانه‌ی انقلاب اسلامی متوجه می‌شویم که معیشت مردم همواره از مهمترین دغدغه‌های معظم‌له بوده و می‌باشد؛ به طوری که در سخنرانی‌های متعدد به دفعات زیاد بهبود وضعیت آن را از مسئولین کشور مطالبه نموده‌اند. لذا آگاهی مسئولین محترم اداره‌ی کشور از عوامل ایجاد و راهکارهای مهار تورم از منظر رهبر فرزانه‌ی انقلاب اسلامی می‌تواند به آنها در تصمیم‌گیری و اقدام برای ایجاد زمینه بهبود معیشت مردم کمک نماید. این پژوهش با هدف بررسی ۴۰ مورد از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) از ۱۳۷۱/۵/۳۱ تا ۱۴۰۲/۱/۱۵ در پاسخ به این سوال اساسی است: عوامل ایجاد و راهکارهای مهار تورم در منظومه‌ی فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) چیست؟ و کدام یک از آنها دارای بیشترین فراوانی است؟

۲. عوامل ایجاد تورم:

۱.۲. ناهماهنگی‌های بین مسئولین

خیلی از مشکلات کنونی ما ربطی هم به تحریم و مانند این چیزها ندارد؛ مربوط به خود ما است، مربوط به ناهماهنگی‌ها است. این گرانی‌های اخیر واقعاً توجیه ندارد؛ بسیاری از این گرانی‌های اخیر واقعاً توجیه ندارد؛ باید علاج بشود و قابل علاج است؛ بایستی مسئولین با هماهنگی علاج کنند [۱].

۲.۲. دلالت‌ها و واسطه‌ها

متأسفانه امروز وضع معیشت مردم خوب نیست؛ این غصه‌ی بزرگی است برای ما. گرانی‌ها زیاد است؛ شما ملاحظه کنید شب عید، قیمت میوه و مانند اینها خیلی گران است؛ میوه فراوان اما قیمت‌ها بسیار بالا. متأسفانه [سود حاصل از] این قیمت‌ها به جیب باغدار هم نمی‌رود که ما مثلاً بگوییم یک قشر زحمت‌کشی یک سودی می‌برند؛ نه، متأسفانه این سود را دلالت‌ها و واسطه‌ها و این دست‌های وسط و سودجو می‌برند و به باغدار چیزی نمی‌رسد، به مردم هم که ضرر می‌رسد؛ بنابراین بایستی مسئولین محترم این مشکل معیشتی مردم و مشکل گرانی را هم حل کنند [۲]. تا وقتی کسانی در کشور وجود دارند که می‌توانند از موجودی‌های کشور، سودها و بهره‌های بی‌حساب و کلان ببرند؛ و ظاهرش این است که مثلاً در صورت‌های قانونی هم معامله و اجاره و مقاطعه‌کاری و واسطه‌گری می‌کنند؛ یعنی علی‌الظاهر شکل لباس قانونی دارد؛ اگر چه ممکن است باطنش هم بی‌قانونی باشد، بدون شک، فقر در کشور، ریشه‌کن نخواهد شد. ... وجود امکانات بیش از حد در اختیار یک جمع معدود، نخواهد گذاشت که تولیدات و امکانات کشور، در دسترس بقیه مردم قرار گیرد. همین تورمی هم که همیشه از آن می‌نالید و همه می‌نالند و حق هم هست؛ تا آخر ادامه پیدا خواهد کرد [۳].

۳.۲. عدم عرضه یا احتکار کالاها

البته گاهی اوقات که قیمت‌ها بالا می‌رود به خاطر کمبود کالا است؛ لکن در مواردی هیچ کمبودی وجود ندارد، جنس وجود دارد، زیاد هم هست [اما] در انبار آن را نگه می‌دارند، عرضه نمی‌کنند، ... [۴].

۴.۲. تحریم‌ها، دشمنی‌ها و وضعیت اقتصادی دنیا

مشکلات اقتصادی که از آن تعبیر کردیم به بیماری، خب عمده‌ترینش تورم است، کاهش ارزش پول ملی است، گرانی‌های بی‌منطق است، مشکلات بنگاه‌های تولیدی است، وجود تحریم‌های خارجی است؛ که نقش این تحریم‌ها را نباید نادیده گرفت؛ و

نتیجه‌ی این‌ها هم سختی معیشت طبقات پایین و متوسط است. این بیماری‌ها هست، لکن بنیه‌ی کشور قوی است [۵]. خوب؛ این مشکلاتی [مشکلات اقتصادی] که اینطور بر روی طبقات ضعیف فشار می‌آورد، از کجاست؟ یک علت ندارد؛ علل گوناگونی دارد: اولاً وضع اقتصادی دنیا مؤثر است. الان شما ببینید در بخشی از دنیا، یعنی همین آسیای شرقی، کشورهای فعال که ... رونق اقتصادی پیدا کرده بودند، در این یک سال و نیم قبل، بر اثر همین حوادث اقتصادی، یکباره به خاک سیاه نشستند. بحمدالله کشور ما از این آسیب‌ها محفوظ و مصون بود؛ ولی کشورهایی مثل مالزی، اندونزی، کره جنوبی و امثال آنها آسیب جدی دیدند. در بسیاری از کشورهای دنیا؛ امروز مشکلات اقتصادی حتی در بعضی از کشورهای پیشرفته و صنعتی هم زیاد است؛ منتها کمپانی‌های بزرگ جهانی خیر این مشکلات را می‌برند! خیلی از مشکلات هم از ناحیه‌ی آنهاست. این یک علت که طبعاً اثر می‌گذارد. ... یک علت دیگر، اغراض بخصوصی است که نسبت به ایران اسلامی و ملت ایران اجرا می‌کنند [۶].

۵.۲. مسامحه‌ی برخی مسئولین

یک علت دیگر، بعضی از مسامحه‌هایی است که متأسفانه بدون توجه از طرف خود ما؛ بعضی مسئولین اجرایی، در اجرائیات کشور انجام می‌گیرد! [۶]. به نظر من عمده‌ی مشکلات، آن چیزی است که مربوط به معیشت قشرهای متوسط و ضعیف جامعه است. این ناشی از چیست؟ من اینجا نمی‌خواهم تحلیل کنم. قطعاً یک ضعف‌هایی وجود دارد؛ آن ضعف‌ها را انسان با خود مدیران در میان می‌گذارد. ... اگر ضعفی وجود دارد، باید به خود آن کسی که دارای ضعف است، این را گفت؛ اما آثار و نتایج آن ضعف‌ها خوب چرأ، مشهود است؛ آنها را انسان می‌تواند مطرح کند [۷]. مثلاً فرض بفرمایید که یک طرح خیلی خوبی در مجلس یا در دولت تصمیم‌گیری شده، دولت شروع به اقدام کرده، باید در ظرف سه سال، چهار سال تمام بشود، [اما] سیزده سال گذشته، تمام نشده! چرأ؟ این نشان‌دهنده‌ی این است که پیگیری نشده و رها شده؛ پیگیری خیلی مهم است [۱۰].

۶.۲. متشنج کردن فضای سیاسی کشور

مردم از مسؤولان توقع بجا دارند. مسؤولان باید به مسائل اقتصادی توجه کنند و به مسئله‌ی گرانی و بی‌کاری رسیدگی نمایند. ... نگرانی آنجاست که به‌جای پرداختن به مسائل واقعی زندگی مردم، به مسائل سیاسی با نام‌های جعلی و گوناگون بپردازند و با اختلاف‌افکنی و متشنج کردن فضای سیاسی کشور، دشمن را خشنود کنند؛ اینها بد است. بنده به‌همه‌ی کسانی که در هدایت افکار عمومی و ارائه راه درست نقش دارند، نصیحت می‌کنم که وظیفه‌ی الهی و وظیفه اسلامی خودشان را بدانند؛ وظیفه در مقابل این ملت و این کشور را بدانند [۹]. گاهی می‌بینید یک حرکت خوبی برای مهار تورم شروع شده، قانونش هست، دولت مشغول است، دارد اجرا می‌کند، ناگهان از یک طرفی، از یک گوشه‌ای یک مصوبه‌ای بلند می‌شود که تورم‌زا است؛ و کار را متوقف می‌کند؛ اینها را باید مراقبت کرد. گاهی اوقات نگاه‌های سیاسی، نگاه‌های جناحی دخالت می‌کنند [۱۰].

۷.۲. ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها

ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها، در بخش‌هایی که پول در آن‌جاها مصرف می‌شود، تأثیر زیادی در گرانی دارد، که به قشرهای آسیب‌پذیر؛ به قول شما و قشرهای محروم و ضعیف، فشار می‌آورد [۱۱]. متأسفانه این، مشکله‌ی اجتماعی ملی ما است؛ ما اسراف می‌کنیم، اسراف زیاد داریم. ... بنابراین ما در بخش‌های مختلف دچار اسراف هستیم؛ این را باید مراقبت بکنیم؛ مثلاً سفرهای بی‌مورد، اجتماعات بی‌فایده، و دستگاه‌های گوناگونی که کارهایی را انجام می‌دهند، چیزهایی را می‌خرند و کارهایی از این قبیل می‌کنند [۱۰].

۸.۲. مشکلات بهبود فضای کسب و کار

[در مسائل اقتصادی] تورم بالا یکی از اساسی‌ترین مشکلات است؛ کسری بودجه هست؛ معیشت مردم کم‌درآمد هست؛ که این‌ها مشکلات مهم است، کاهش ارزش پول ملی هست، که این یکی از آن چیزهایی است که انسان واقعاً خجالت‌زده می‌شود از این قضیه؛ کاهش قدرت خرید مردم هست؛ مشکلات فضای کسب و کار هست، این همه هم ما و مسئولین اقتصادی تأکید کردیم، یعنی همه تأکید کردند و گفته شده اما خوب مشکلاتی در بهبود فضای کسب و کار وجود دارد؛ مشکلات نظام بانکی هست. اینها مشکلات اقتصادی کشور است، مشکلات دیگری هم هست که بایستی برای هر کدام از این‌ها جداگانه واقعاً برنامه‌ریزی کرد و کار کرد و حل این مسائل، مهم است [۱۲].

۹.۲. کاهش تولید داخلی

وقتی تولید داخلی خوابید، همین وضعی پیش می‌آید که امروز هست: جوان ما بی‌کار می‌شود، اشتغال ما کم می‌شود، رکود بر کشور حاکم می‌شود، وضع زندگی و معیشت مردم دشوار می‌شود. اینها را که دیگر از طریق ارتباط با آمریکا و با اروپا نمی‌شود حل کرد، اینها را خودمان باید حل بکنیم. اینها کارهایی است که به عهده‌ی خود ما است؛ راه این است [۱۳]. مشکلات اقتصادی که از آن تعبیر کردیم به بیماری، خب عمده‌ترینش تورم است، ... مشکلات بنگاه‌های تولیدی است... [۵].

۱۰.۲. تصرف بازار ایران

این که تجار خارجی بیایند و بروند و هیچ آبی هم از اینها گرم نشود؛ که تا حالا [هم] نشده، [چه فایده دارد]؟! ... مدام می‌آیند و می‌روند؛ کاری هم نکرده‌اند. اگر هم بخواهند کاری کنند، تصرف بازار ایران است که درست به ضرر ما است [۱۳].

۱۱.۲. عوامل روانی و کاذب

یک مسئله ... مسئله‌ی این گرانی‌هاست؛ این را واقعاً فکری برایش بکنید. گرانی‌ها؛ بخصوص در مسئله‌ی مسکن و برخی از کالاها، واقعاً وجود دارد و به مردم فشار می‌آورد. البته حل مسئله‌ی گرانی، یک کار ریشه‌ای است. بدیهی است که مهار تورم، یک کار علمی، ریشه‌ای و بنیانی است که مقدمات و اصولی دارد و تا آن اصول انجام نگیرد، خواهد بود؛ منتها کارهای ضربتی هم باید انجام داد. بالاخره نمی‌شود نشست تا این کارهای بنیانی، یک روزی به نتیجه برسد؛ نه، واقعاً یک فکری بکنید؛ کاری بکنید. حالا من نمی‌خواهم در آن زمینه که چه کار خواهید کرد، پیشنهاد کنم. البته این را هم بگوییم که در گرانی، هم عوامل واقعی و هم عوامل کاذب و روانی دخالت دارند؛ گاهی یک کلمه حرف و یک تصمیم نادرست و سنسجیده، ناگهان این موج گرانی را تحریک می‌کند و تورم را در بخش‌های مختلف بالا می‌برد و انتظاراتی را به وجود می‌آورد [۱۴]. ناگهان از یک طرفی، از یک گوشه‌ای یک مصوبه‌ای بلند می‌شود که تورم‌زا است، و کار را متوقف می‌کند؛ اینها را باید مراقبت کرد [۱۰].

۱۲.۲. کاهش ارزش پول ملی

ارزش پول ملی، کلید حل بسیاری از مشکلات کشور است و این ضعف قدرت خرید در طبقات پایین مردم و عدم توانایی آنها بر تأمین نیازهای زندگی‌شان، ناشی از این قضیه است، که ان‌شاء الله باید تلاش مضاعفی برای این‌ها انجام گیرد [۳]. [مشکلات معیشتی و گرانی‌ها]، خب اینها واقعاً فشار می‌آورد روی مردم؛ یک مشکلاتی است که وجود دارد؛ یا کاهش ارزش پول ملی؛ اینها مشکلات اقتصادی کنونی کشور است [۱۵]. ما امروز مشکل داریم؛ هم در زمینه‌ی ارزش پول ملی مان مشکل داریم، هم در زمینه‌ی تورم و گرانی مشکل داریم [۱۶]. ما در زمینه‌ی اقتصاد کشور مشکلات داریم دیگر؛ این گرانی، این تورم، این کم‌ارزش شدن پول ملی، خب اینها به مردم فشار می‌آورد... [۲۳]. [در مسائل اقتصادی] تورم بالا یکی از اساسی‌ترین مشکلات است؛ کسری بودجه هست؛ معیشت مردم کم‌درآمد هست؛ که این‌ها مشکلات مهم است، کاهش ارزش پول ملی هست... [۱۲]. مشکلات اقتصادی که از آن تعبیر کردیم به بیماری، خب عمده‌ترینش تورم است، کاهش ارزش پول ملی است، گرانی‌های بی‌منطق است... [۵].

۱۳.۲. تشدید اختلاف طبقاتی

تمتع قشرهای مختلف مردم از امکانات کشور، باید متعادل باشد. ناپیوستگی طوری باشد که فاصله‌ها روز به روز زیادتر شود و عده‌ای آن طور زندگی کنند [۳]. وقتی طبقاتی در جامعه هستند که برایشان پول خرج کردن هیچ اهمیتی ندارد، جمع کثیری از مردم که در بین آنها رزمندگان و عناصر نظامی و کارمندان دولت و معلمان و روستاییان و مردم مناطق محروم و دور و مناطق جنوب هستند، نتوانند نان و پنیر بچه‌هایشان را فراهم کنند، کدام شکستن شخصیت و شرف انسانی از این بالاتر است؟! شما می‌خواهید جواب چه کسی را بدهید؟ شما می‌خواهید دل چه کسی را خوش کنید؟ شما می‌خواهید چه کسی از شما راضی باشد؟ [۱۷]. متأسفانه بخش عظیم بار مشکلات اقتصادی هم بر دوش طبقات پایین جامعه؛ مستضعفین و محرومین است. مشکلات اقتصادی، بر روی طبقات ضعیف؛ کارمندان دولت، کارگران، اجزای نیروهای مسلح و طلاب علوم دینی، فشار می‌آورد! از همه هم بدتر، طلاب عادی حوزه‌های علمیه‌اند که مردم از وضع آنها خبر ندارند! فشار اقتصادی بر بعضی از کسبه ضعیف هم هست [۶]. طبقات متوسط و ضعیف در طول سال درگیر این مشکلات بودند و همچنان هستند؛ چون از وضع مردم مطلع هستیم، لذا تلخی را با همه‌ی وجود حس می‌کنم؛ تلخی کام مردم، بخصوص مردم ضعیف و فرودست و طبقات ضعیف که مربوط به مسائل اقتصادی و مشکلات اقتصادی است، مثل گرانی، مثل بیکاری، مثل آسیب‌های

اجتماعی که آنها هم عمدتاً منشأ اقتصادی دارند؛ مثل تبعیض‌ها و نابرابری‌ها [۱۸]. جامعه‌ای که در آن فقر باشد، بیکاری باشد، مشکلات معیشتی غیر قابل حل وجود داشته باشد، اختلاف طبقاتی باشد، تبعیض باشد، شکاف طبقاتی باشد، حالت آرامش ایمانی پیدا نمی‌کند [۱۹].

۱۴.۲. مشارکت ندادن عموم مردم در حل مسائل اقتصادی

وقتی که مردم از مدیریت اقتصادی و فعالیت اقتصادی کنار می‌مانند، کارهای بزرگ، شرکت‌های مهم، تولیدهای ثروت‌ساز برای کشور در اختیار دولت قرار می‌گیرد و در اختیار فعالان اقتصادی از مردم قرار نمی‌گیرد، همین مشکلاتی پیش می‌آید که ما امروز در اقتصادمان مشاهده می‌کنیم. مهم‌ترین مشکل ما «دولتی بودن اقتصاد» است. در ارائه و اعلام سیاست‌های اقتصادی اصل ۴۴ با کمک کارشناسان متعدّد با دقت روی این کار کردیم؛ یعنی کارشناس‌ها کار کردند، و سیاست‌ها ابلاغ شد. بنای این سیاست‌ها بر این بود که ما مدیریت‌ها و فعالیت‌های اقتصادی مورد نیاز مردم را به مردم بسپاریم؛ ... این واگذاری‌ها بعضی انجام نگرفت، بعضی‌ها به شکل غلط انجام گرفت. به جای اینکه به سود مردم واگذار بشود، در مواردی به ضرر مردم واگذار شد. این موجب شد که این کار انجام نگیرد. ... یکی از اشکالات مهمی که ما داریم، این است که روی راه‌های مشارکت مردم فکر نکرده‌ایم. من همین جا به مسئولین محترم، به صاحب‌نظران اقتصادی، به کسانی که علاقه‌مند به سرنوشت کشورند توصیه می‌کنم بنشینند راه‌های مشارکت عموم مردم در مسائل اقتصادی را پیدا کنند. هر جا مردم وارد شده‌اند ما پیشرفت کرده‌ایم [۲۰]. یکی از مهم‌ترین الزامات اجرای این شعار «مهار تورّم و رشد تولید»، مشارکت دادن مردم است؛ این یک مسئله‌ی تعیین‌کننده است، مسئله‌ی بسیار مهمی است. ما در این [بخش] ضعیف عمل کرده‌ایم؛ در طول این سال‌های متمادی، انصافاً ضعیف عمل کرده‌ایم [۱۰].

جدول ۱. فراوانی عوامل ایجاد تورّم در ۴۰ سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی، امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)

ردیف	عوامل ایجاد تورّم	سخنرانی‌های مربوط	فراوانی	فراوانی نسبی
۱	ناهماهنگی‌های بین مسئولین	[۱]	۱	۲.۴۴
۲	دلالت‌ها و واسطه‌ها	[۲]، [۳]	۴	۹.۷۶
۳	عدم عرضه یا احتکار کالاها	[۴]	۱	۲.۴۴
۴	تحریم‌ها، دشمنی‌ها و وضعیت اقتصادی دنیا	[۵]، [۶]	۴	۹.۷۶
۵	مسامحه‌ی برخی مسئولین اجرایی	[۶]، [۷]، [۱۰]	۴	۹.۷۶
۶	متشنج کردن فضای سیاسی کشور	[۹]، [۱۰]	۳	۷.۳۲
۷	ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها	[۱۰]، [۱۱]	۳	۷.۳۲
۸	مشکلات بهبود فضای کسب و کار	[۱۲]	۲	۴.۸۸
۹	کاهش تولید داخل	[۵]، [۱۳]، [۲۷]	۳	۷.۳۲
۱۰	تصرف بازار ایران	[۱۳]	۱	۲.۴۴
۱۱	عوامل روانی و کاذب	[۱۰]، [۱۴]	۲	۴.۸۸
۱۲	کاهش ارزش پول ملی	[۳]، [۵]، [۱۲]، [۱۵]، [۱۶]، [۲۳]	۶	۱۴.۶۳
۱۳	تشدید اختلاف طبقاتی	[۳]، [۶]، [۱۷]، [۱۸]، [۱۹]	۵	۱۲.۲۰
۱۴	مشارکت ندادن عموم مردم در حل مسائل اقتصادی	[۱۰]، [۲۰]	۲	۴.۸۸

۳. راهکارهای مهار تورّم:

۱.۳. ایجاد ثبات اقتصادی

رشد اقتصادی اگر بخواهد پیدا بشود، تولید اگر بخواهد افزایش پیدا کند، باید ثبات اقتصادی باشد، تورم باید مهار بشود. امروز یکی از کارهای اساسی‌ای که مسئولین کشور، قوه‌ی مجریه، قوه‌ی مقننه، دستگاه‌های پیگیری و دستگاه‌های اجرائی به عهده دارند مسئولین مستقیم، مسئولین غیر مستقیم این است که [مشکلات را] علاج کنند. علاج‌پذیر است؛ اینجور نیست که علاج نداشته باشد؛ راه دارد، باید راهش را پیدا کنند. علاج کنند تورم را؛ این ثبات اقتصادی، ثبات قیمت‌ها، کشور را پیش می‌برد؛ پس نگاه باید این نگاه باشد [۲۱]. آنچه که در درجه‌ی اول در زمینه‌ی اقتصاد لازم است، یکی ثبات و آرامش و خاموش کردن تلاطم عرصه‌ی اقتصادی است، یعنی این تلاطمی که وجود دارد، چه تلاطم ذهنی مردم، چه آنچه در بازار وجود دارد، این را بایستی با تدبیر؛ که البته این بیشتر به سیاست‌های شما [رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت] و اظهارنظرهای شما و برخی از اقدامات سریع شما وابسته است، [حل کرد] [۲۲]. یکی دیگر از الزامات [تحقق شعار مهار تورم و رشد تولید]، ثبات در سیاست‌ها و تصمیم‌های اقتصادی است. اینکه در سیاست‌های پولی‌مان، در سیاست‌های مالی‌مان، دائماً تغییرات پی‌درپی بدهیم، خیلی مضر است برای کشور؛ خیلی مضر است. حالت بی‌اطمینانی به وجود می‌آورد، کارآفرین را مردد می‌کند، آن کسی را که می‌خواهد سرمایه‌گذاری کند و کارآفرینی کند، مردد می‌کند [۱۰].

۲.۳. مهار نقدینگی

جلوی تولید نقدینگی باید گرفته بشود؛ یعنی بجد این مسئله را اهمیت بدهند. اگر در این زمینه درست عمل بشود، این برکات زیادی خواهد داشت: جلوگیری از تورم، رونق تولید، رونق اشتغال، تقویت پول ملی و از این قبیل چیزها. این یکی از آن نکات مهمی است که به نظر من روی آن بایستی تکیه کرد [۱۲].

۳.۳. افزایش تولید داخلی

ما در زمینه‌ی اقتصاد کشور مشکلات داریم دیگر؛ این گرانی، این تورم، این کم‌ارزش شدن پول ملی، خب اینها به مردم فشار می‌آورد؛ اگر بخواهیم اینها برطرف بشود، تنها راه همین است که بپردازیم به مسئله‌ی تولید ملی [۲۳]. [تولید] کلید اصلی است برای اشتغال، برای معیشت، برای کاهش تورم، برای ایجاد ارزش پول ملی؛ تولید واقعاً مادر همه‌ی اینها است؛ هر چه می‌توانیم در مورد تولید بایستی کار کنیم [۲۴]. اگر ما توانستیم تولید داخلی را رونق ببخشیم، مسئله‌ی تورم حل خواهد شد؛ مسئله‌ی اشتغال حل خواهد شد؛ اقتصاد داخلی به معنای حقیقی کلمه استحکام پیدا خواهد کرد [۲۵]. ... مهار تورم متوقف است به افزایش تولید و افزایش تولید، دست مردم است؛ اگر چنانچه مردم اقدام کنند، همت کنند، این کار عملی است و ممکن است انجام بگیرد [۲۰]. ... گاهی شده که ما تورم را توانسته‌ایم کنترل کنیم اما از آن طرف، با رکود همراه بوده؛ این به ضرر کشور است. اینکه تورم بیاورد باید پائین آید، حاکم بر اقتصاد کشور باشد، چیز خوبی نیست. مهم این است که بتوانیم تورم را مهار کنیم، تولید هم به رکود نینجامد، تولید رشد پیدا کند؛ و این ممکن است. اینکه می‌گوییم ممکن است، حرف من نیست، حرف کارشناس‌های اقتصادی است که به ما می‌گویند، اثبات می‌کنند، استدلال می‌کنند، دلیل می‌آورند؛ می‌توانیم قبول کنیم حرفشان را. اگر چنانچه تلاش انجام بگیرد، تلاش خوب و [کارها] با جدیت دنبال بشود؛ که خب الحمدلله کارهای خوبی دارد انجام می‌گیرد که حالا من بعضی از نکات را عرض می‌کنم، می‌توانیم این شعار «مهار تورم و رشد تولید» را عملیاتی کنیم [۱۰]. یکی از بهترین راه‌ها برای اینکه ما بخواهیم معیشت مردم را ترمیم کنیم و اصلاح کنیم؛ که الان مردم دچار مشکلات هستند در امر معیشت، بخش مهمی از مردم دچار مشکلاتند، واقعاً باید تکیه کنیم روی مسئله‌ی تولید داخلی [۲۶].

۴.۳. جلوگیری از تعطیلی یا زیر ظرفیت کار کردن کارخانه‌ها

... یک تلاش همه‌جانبه‌ای باید بشود برای جلوگیری از تعطیلی کارخانه‌ها یا زیر ظرفیت کار کردن کارخانه‌ها [۲۶]. واقعاً هر بخشی از نظام جمهوری اسلامی که می‌تواند کمکی به حرکت اقتصادی جامعه بکند، وظیفه‌اش را انجام بدهد. مردم از لحاظ معیشت دچار سختی‌اند، یعنی معیشت مردم سخت است؛ هر کسی می‌تواند به مسئله‌ی اقتصاد کمک کند، بایستی کمک کند و یکی از کمک‌های قوه‌ی قضائیه هم همین است که جلوگیری کند از تعطیلی واحدهای تولیدی... مثلاً فرض کنید که بخش خصوصی از دولت کارخانه‌ای را می‌خرد، بعد آن کارخانه را معطل می‌کند، معوق می‌کند، کارگرس را بیرون می‌کند، ماشین‌آلاتش را حراج می‌کند، زمینش را هم مثلاً یک ساختمان ۲۰ طبقه یا ۲۵ طبقه می‌سازد! خب اینها ضربه‌ی به اقتصاد کشور است؛ اینها را می‌توانید به معنای واقعی دنبال کنید که ارتباط با معیشت مردم دارد [۲۷].

۵.۳. مشارکت دادن عموم مردم در اقتصاد

امروز هم یکی از کارهای اساسی‌ای که دولت محترم باید انجام بدهد، این است که با دقت، با مراقبت، با نظارت لازم مدیریت‌های اقتصادی را به خود مردم بسپارد. ... ما کی می‌توانیم این رشد سریع و مستمر را به دست بیاوریم؟ آن وقتی که با کمک و هدایت مردم بتوانیم تولید را افزایش بدهیم. مسئولان محترم دولتی و همچنین نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی بایستی مردم را به ایفای نقش مولد در اقتصاد ترغیب کنند و آنها را هدایت کنند؛ برای بخش خصوصی اعتماد ایجاد کنند که سرمایه‌گذاری کند، کارآفرینی کند؛ بخش خصوصی می‌تواند. ... اگر از توانایی ملت در قضیه‌ی اقتصاد استفاده بشود وضع معیشت مردم حتماً بهتر خواهد شد، وضع تورم حتماً بهتر خواهد شد. ... منتها مردم چه جور وارد بشوند؟ باید نقشه‌ی ورود مردم در حوزه‌ی اقتصادی را به مردم نشان داد [۲۰]. اگر چنانچه بتوانیم نه در حرف که دائماً گفته‌ایم، بلکه در عمل؛ که حالا مختصری توضیح می‌دهم، مشارکت مردم را جلب کنیم، رشد تولید قطعی خواهد بود. آن چیزی که قطعاً رشد تولید را به وجود می‌آورد، حضور مردم در تولید است؛ در بخش‌های مختلف، و از تولیدات اندک و کوچک تا تولیدات بزرگ به وسیله‌ی مردم [انجام شود]. خود همین رشد تولید، تأثیر می‌گذارد در مهار تورم؛ یعنی روی آن هم اثر می‌گذارد. ... اگر ما این طراحی را بتوانیم درست انجام بدهیم، این مشکل برطرف خواهد شد. نقشه‌ی راه دانش‌بنیان کردن اقتصاد ملی و برنامه‌ی عملیاتی کردن آن را مسئولین محترم در دولت باید تهیه کنند، به مردم هم اطلاع بدهند و زمینه‌ی مشارکت آنها را فراهم کنند؛ همین طور که عرض کردم مشخص بشود چه بخش‌هایی در اولویت دانش‌بنیان شدن هستند و شیوه‌های دانش‌بنیان شدن آنها چیست؛ اینها را مشخص کنند، به اطلاع مردم برسانند. باید ساختارسازی بشود؛ [برای] اشتراک مردم به صورت شرکت‌های دانش‌بنیان، باید یک ساختاری تولید بشود، به وجود بیاید و به مردم هم اعلام بشود. البته مشارکت مردم که اشاره کردم، فقط در این زمینه‌ها نیست؛ یعنی این جور نیست که مشارکت مردم صرفاً در محدوده‌ی شرکت‌های دانش‌بنیان باشد. ... تمهیداتی را باید انجام بدهید تا طبقات کم‌درآمد به این وسیله درآمدشان بالا برود. آن وقت توانمندسازی طبقات ضعیف به این شکل انجام خواهد گرفت؛ یعنی نقشه‌ی راه کاملی در این زمینه به وجود بیاید، و می‌تواند به وجود بیاید؛ یعنی سازمان برنامه و امثال این تشکیلات در دولت، می‌توانند بنشینند و طراحی کنند و مشخص کنند که آحاد مردم، قشرهای ضعیف مردم، چگونه می‌توانند در فعالیت‌های اقتصادی همکاری کنند. بهترین راه عدالت‌بنیان کردن اقتصاد همین است. اینکه ما روی مسئله‌ی عدالت، که اساس کار اقتصاد در اسلام عدالت است؛ «لِیَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ [۲۸]»، [تأکید می‌کنیم]، عدالت‌بنیان کردن از این راه به وجود خواهد آمد؛ بتوانیم امکان کار کردن و درآمد کسب کردن را برای همه‌ی مردم فراهم کنیم [۱۰].

۶.۳. توجه به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی

کشور ظرفیت‌های زیادی دارد، [ظرفیت] ابتکار زیادی دارد، این کشور هشتاد میلیونی ... این جمعیت، این کشور، با این ظرفیت، با این امکانات چهارفصلی که کشور ما دارد، می‌تواند از لحاظ مادی پیشرفت کند، مشکلات معیشت مردم برطرف بشود؛ راهش این است. ... بنده به مسائل معیشت مردم خیلی فکر می‌کنم، خیلی دغدغه‌مندم نسبت به مسئله‌ی معیشت مردم اما هرچه فکر می‌کنم، هرچه با کارشناس‌ها و آدم‌های وارد و مطلع مشورت می‌کنم، می‌بینم جز این راهی وجود ندارد که ما قطعاً تکیه کنیم به مسائل داخلی [۱۳]. ما در زمینه‌ی دشمنی‌هایی که در بخش اقتصاد با کشور می‌شود، علاج را در نگاه به توانایی‌های داخلی جستجو کرده‌ایم و یافته‌ایم؛ علاج این است. ... چنانچه حرکت را، حرکت قوی و منطقی و پیگیر و مجاهدانه انجام بدهند، قطعاً در وضع زندگی مردم و معیشت مردم به مرور و به تدریج اثر خواهد گذاشت [۲۹]. واقعیت این است که وضع اقتصادی کشور تعریف ندارد؛ وضع اقتصادی با همه‌ی این تلاش‌هایی که انجام می‌گیرد، مطلوب نیست؛ مردم زیادی هم از لحاظ اقتصادی در فشار هستند. مسئله‌ی گرانی‌ها و این چیزها را کم‌وبیش شماها می‌دانید و بسیاری از مردم آن را با همه‌ی وجودشان لمس می‌کنند؛ این یک مشکل اساسی کشور است. خوب، ما برای اینکه بتوانیم این مشکلات را برطرف کنیم، در درجه‌ی اول چند چیز را بایستی قلباً تصدیق کنیم: اول اینکه بدانیم مشکل اقتصاد کشور با تکیه‌ی به ظرفیت‌های فراوان داخلی قابل حل است؛ این را باور کنیم. این یک واقعیت است که بعضی این واقعیت را قبول ندارند و بعضی از این واقعیت اطلاع ندارند. ما ظرفیت‌های بسیار زیادی در کشور داریم که همچنان استفاده نشده است. نکته‌ی دوم که باید باور کنیم، این است که بدانیم نسخه‌های غربی برای ما قابل اعتماد نیستند. من نمی‌گویم بکلی رد کنیم؛ نه، بسنجیم. تسلیم بی‌روبرگرد نسخه‌های غربی نمی‌شود؛ نه در زمینه‌ی اقتصاد، نه در زمینه‌های دیگر مثل مسئله‌ی جمعیت [۳۰].

۷.۳. افزایش ارزش پول ملی

مسأله تورم، باید به شکلی حل شود، قدرت پول ملی، بایستی به تدبیر هر چه تمامتر، با دنبال‌گیری و تلاش هر چه بیشتر، تأمین شود. ... همین ارزش پول ملی، کلید حل بسیاری از مشکلات کشور است و این ضعف قدرت خرید در طبقات پایین مردم و عدم توانایی آنها بر تأمین نیازهای زندگیشان، ناشی از این قضیه است، که ان‌شاءالله باید تلاش مضاعفی برای این‌ها انجام گیرد [۳]. فرض کنیم ما حقوق این انسان زحمت‌کش را بیست درصد یا چهل درصد اضافه کردیم؛ اما اگر تورم را مهار و ارزش پول ملی را تأمین نکردیم، آن مقداری که او امسال از ما اضافه می‌گیرد، چنانچه از رشد بی‌رویه قیمت‌ها پایین‌تر باشد، فایده‌ای برای او ندارد؛ پس ما برای او کاری نکرده ایم؛ بنابراین اساس کار آنجاست [۳۱]. مدیران دولتی باید مشخص‌کنند که عملکردشان و نقش‌شان در زمینه‌ی سیاست کلی اقتصاد کشور چیست؛ این باید مشخص بشود؛ یعنی فلان شرکت بزرگ، که متعلق به دولت هم هست، مواد اولیه‌اش هم داخلی است؛ از این شرکت‌های بزرگ این‌جوری ما تعدادی داریم که شرکت بزرگ، پردرآمد، با مواد اولیه‌ی داخلی؛ که قیمت محصول خودش را با دلار تلگرامی؛ [یعنی] همین قیمت‌های جعلی دلار که از طرف دشمن هدایت می‌شود، تطبیق می‌کند؛ چرا؟ چرا شما به دلار حاکمیت می‌دهید؟ چرا برای ریال رقیب را تقویت می‌کنید؟ یکی از وظایف عمده‌ی ما این است که ما رقیب ریال را در داخل تقویت نکنیم. آمریکایی‌ها یک روزی؛ چهل پنجاه سال قبل، برای اینکه دلار را در داخل کشورشان تقویت کنند، طلا را که رقیب دلار بود، با قیمت بالایی از مردم خریدند و جمع کردند برای اینکه طلا در دست مردم نباشد، برای اینکه دلار در داخل آمریکا شخصیت پیدا کند؛ [اما] ما برای ریال خودمان مدام رقیب درست می‌کنیم! واقعاً یکی از گرفتاری‌های کشور ما مسئله‌ی آویزان شدن بخش‌های مختلف اقتصاد ما به دلار است [۱۰]. یکی از مشکلات اقتصاد ما وابستگی به دلار است. بعضی از کشورهایی که تحریم شدند، وابستگی خودشان را به دلار قطع کردند، وضعشان بهتر شد. ما الان کشورهایی را می‌شناسیم، نمی‌خواهم اسم بیاورم، که مورد تحریم‌های شدید غرب قرار گرفتند و رابطه‌شان با سوئیت؛ که یک ساز و کار [مالی] بین‌المللی غربی است، قطع شد، دلار را کنار گذاشتند، با پول‌های محلی معامله کردند و صادرات و واردات انجام دادند، وضعشان بهتر شد؛ این کار را ما هم باید بکنیم [۲۰].

۸.۳. هماهنگی بین دستگاه‌ها

شما نگاه که می‌کنید، گرانی از گوشت قرمز و گوشت مرغ و گوجه فرنگی بگیرید تا پوشک بچه [وجود دارد]؛ خب گرانی‌های اینها، گرانی‌های بی‌دلیلی است، هیچ استدلالی پشت این گرانی‌ها وجود ندارد؛ و جنس هم هست؛ هم وزارت صمت، هم مسئولین تعزیرات، هم بسیج، هم بعضی از دستگاه‌های دیگری که مرتبط با قضیه هستند، [مثل] گمرک و دیگران، با همدیگر همکاری کنند و این مشکل را از جلوی پای مردم بردارند؛ همه‌ی این‌ها قابل کنترل است. بنابراین با مدیریت هماهنگ دستگاه‌ها این مشکلات قابل برطرف شدن است [۱]. ما در کشور کمبود کالا نداریم؛ خوشبختانه کالاهای گوناگون مورد نیاز مردم در کشور فراوان یافت می‌شود؛ لیکن مسئله‌ی گرانی و کاهش قدرت خرید وجود دارد؛ این را باید علاج کنید؛ این به عهده‌ی بخش‌های مختلف اقتصادی است؛ یعنی هم بخش‌های ستادی اقتصادی، هم بخش‌های عملیاتی اقتصادی؛ مثل وزارت صنعت و معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی، بخش‌های دیگر، که باید به طور جد ان‌شاءالله این را دنبال کنند [۷]. خب اگر بخواهیم این شعار [مهار تورم و رشد تولید] عملیاتی بشود، چند الزام وجود دارد ... اولین الزام این است که «دستگاه‌های مختلف به هم کمک کنند»؛ یعنی دولت به نحوی، مجلس به نحوی، قوه‌ی قضائیه به نحوی به هم کمک کنند؛ قانون، متناسب با نیاز اجرا باشد. اگر چنانچه بخواهیم این کار انجام بگیرد، همکاری همه لازم است. یعنی بنابراین همه‌ی شما که اینجا حضور دارید؛ هم از مجلس اینجا حضور دارید، هم از دولت حضور دارید، هم از قوه‌ی قضائیه، هم از نیروهای مسلح، واقعاً تصمیمات را همه عمل کنند؛ همه به هم کمک کنند تا کار پیش برود ... در زمینه‌ی مسائل اقتصادی، یک توصیه‌ی دیگری که عرض می‌کنیم، مسئله‌ی رابطه‌ی منطقی دستگاه‌های مسئول با شرکت‌های بزرگ دولتی است [۱۰].

۹.۳. برخورد با اخلاگران اقتصادی

... با اینها [کسانی که اجناس را نگه می‌دارند؛ و عرضه نمی‌کنند] بایستی برخورد کرد؛ یعنی واقعاً اینها را حتماً بایستی دستگاه‌های ذی‌ربط که عمدتاً دستگاه‌های دولتی هستند؛ قوه‌ی مجریه، و قوه‌ی قضائیه هم اگر کمکی از او لازم است وارد بشوند. این یک مسئله است که بازار یک ثباتی پیدا بکند. این حالت که هر روز اجناس یک قیمتی پیدا کند، برای کشور مضر است [۴]. در رأس این توصیه‌ها [ی اقتصادی]، مبارزه با فساد است ... کسانی هم هستند که در نظام پولی کشور و در نظام مالی کشور نقش مخرب داشتند؛ با اینها هم بایستی بی‌رودر بایستی برخورد بشود. بعضی از مؤسسات اعتباری ناسالم، بعضی از بانک‌های خصوصی، ملک بخرند، زمین

بخرند، اضافه برداشت از بانک مرکزی انجام بدهند که خودش موجب تورم و موجب مشکلات گوناگون است؛ بایستی با اینها برخورد بشود [۱۰].

۱۰.۳. تلاش و پیگیری مسئولان

اگر مسئولان دور از غوغاها و جنجالها [بدون اغراض سیاسی و جناحی] تلاش لازم را بکنند، به نتایج خوبی خواهند رسید و مشکلات را حل خواهند کرد. اگر هم یکجا مشکلاتی بماند، بیایند صادقانه به مردم بگویند که ما تلاش خودمان را کردیم؛ اما این مشکل فعلاً حل نشده؛ در آینده حل خواهد شد، مردم از آنها می‌پذیرند [۹]. ما امروز دچار مشکلیم، نمی‌شود مشکلات مردم و گلیه‌های مردم را نادیده گرفت؛ مسئولین باید جدی بگیرند. مسئله‌ی بیکاری مهم است، مسئله‌ی رکود مهم است، مسئله‌ی گرانی مهم است؛ اینها مسائلی است که وجود دارد. البته مسئولین تلاش می‌کنند، ما می‌بینیم اما ظرفیت‌ها بیش از اینها است. ... ما در بنیست نیستیم، ما در مسائل اقتصادی در بنیست قرار نداریم؛ مشکلات هست، از دو طرف، سه طرف، چهار طرف مشکلات هست اما محل خروج از مشکلات هم مشخص است. چه جوری می‌شود از این مشکلات خارج شد؟ مسئولین باید تلاش کنند [۳۲]. ما بایستی برسیم به تورم زیر ده، یعنی همت باید این باشد؛ باید تلاش کنیم که به این برسیم. حالا گاهی اوقات به خاطر عوارضی؛ عوارض بیرون از اختیار و گاهی عوارض داخل اختیار، تورم رشد می‌کند، خوب این پیدا است که ماندنی نیست و آن تورم‌های سطح بالا؛ هیچ‌وقت استمرار پیدا نکرده؛ اینها را بالاخره به یک شکلی به سیر نزولی می‌کشاند و کشنده‌اید الحمدلله؛ منتها به این اندازه اکتفا نکنید؛ تورم را [پایینتر بیاورید] [۳۳]. برای حل این مشکلات اقتصادی [افزایش تورم و کاهش قدرت خرید مردم] به معنای خاص در کشور، تلاش مضاعفی در دولت انجام شود [۳]. مسئولین برای حل مشکل تورم و گرانی [، از همه‌ی راه‌های ممکن اقتصادی بایستی مسئولین استفاده کنند. البته مشغول کارند، من می‌بینم، و تلاش می‌کنند؛ ان شاء الله که این تلاش‌ها را با قوت ادامه بدهند و برای این مشکلات اقتصادی مردم راه حل درستی را ان شاء الله پیدا کنند و اجرا کنند [۱۶]. ... پس یک الزام هم شد «پیگیری کردن». کارها باید پیگیری بشود؛ مسئولین محترم پیگیری کنند کار را که عمدتاً هم در قوه‌ی مجریه این کار باید انجام بگیرد [۱۰].

۱۱.۳. جلوگیری از استفاده‌های غیر صحیح منتهی به ثروت‌های کلان

توجه دقیقی شود که جلوی استفاده‌های غیر منطقی و غیر صحیح منتهی و منجر به ثروت‌های کلان، گرفته شود. اگر احیاناً قانونی هم وجود دارد که این قانون، از روی غفلت گذارده شده است، یا مقرراتی در جایی وضع شده است که این نتیجه را می‌بخشد، چون این ضرر و عیب را دارد، باید حتی آن قانون علاج شود و مجلس شورای اسلامی و هیئت دولت و بقیه بخش‌های گوناگون، توجه کنند که این را طوری علاج نمایند و نگذارند آن زمینه را فراهم کند [۳]. موضوع بعد، مسئله‌ی انضباط مالی است. انضباط مالی در درجه‌ی اول با اصلاح ساختاری بودجه است؛ که ما اولی که این جلسه‌ی سران محترم قوا را برای [بررسی] مسئله‌ی اقتصادی در دولت قبل تشکیل دادیم، یکی از اهداف مهمی که اعلام کردیم و مکتوب بود و ابلاغ شد، اصلاح ساختار بودجه بود؛ که خوب تاکنون هنوز به طور کامل انجام نگرفته [۱۰].

۱۲.۳. گرفتن مالیات‌های متناسب و بجا

تمتع قشرهای مختلف مردم از امکانات کشور، باید متعادل باشد. نبایستی طوری باشد که فاصله‌ها روز به روز زیادتر شود و عده‌ای آن طور زندگی کنند. البته یک بخش عمده از این کار را هم، وزارت اقتصاد و دارایی و بخش مربوط به مالیات، می‌تواند تأمین کند؛ گرفتن مالیات‌های متناسب و بجا از کسانی که سودها و استفاده‌هایی می‌برند [۳].

۱۳.۳. نظارت و کم کردن ریخت و پاش‌ها

[کاهش ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها]، این که در اختیار ماست و باید کمش کنیم. بنابراین، ایجاد نظارت و سختگیری بر گرانفروشی، لازم است. ... ما باید ببینیم جامعه و نظام ما، چه اقتضا می‌کند؟ بنابر این، آقایان باید دنبال این باشند تا بتوانیم بار را از دوش مردم برداریم. بعضی، بدون هیچ‌گونه کنترلی، قیمت‌ها را گران می‌کنند؛ مردم را اذیت می‌کنند و کمبود مصنوعی به وجود می‌آورند. با اینها باید مبارزه کرد. یعنی اقتدار دولت، در این بخش‌ها باید خودش را نشان دهد [۱۱]. صرفه‌جویی باید کرد؛ یکی از کارهای مهمی که در انضباط مالی مهم است، صرفه‌جویی کردن است. ما باید صرفه‌جویی را یاد بگیریم. ... به تعبیر سعدی:

«چو دخلت نیست خرج آهسته‌تر کن»

که می‌گویند ملّاحان سرودی

اگر باران به کوهستان نیارد

به سالی دجله گردد خشک‌رودی « [۳۴]. وقتی که انسان درآمد کم دارد، مشکل درآمدی دارد، باید صرفه‌جویی کند. حالا آن وقتی هم که درآمد زیاد است، باید صرفه‌جویی کرد، یعنی اسراف نکردن مال همیشه است، بخصوص آن وقتی که درآمد کم است [۱۰].

۱۴.۳. اولویت اول قرار دادن معیشت مردم توسط مسئولان

معیشت مردم جزو اولین اهداف همه‌ی دولت‌هاست در همه جای دنیا و در همه‌ی دوران تاریخ [۳۵]. اولویت‌ها را در نظر بگیرید. امروز در بعضی از گفته‌ها و اظهارات، راجع به شأن و شخصیت و شرف و کرامت انسان در جامعه حرف زده می‌شود. این بلاشک از اصول اسلامی است؛ اما کدام نقض کرامت انسانی بالاتر از این که انسانی، رئیس عائله‌ای، پدر خانواده‌ای، در جامعه‌ای که در آن همه‌چیز هم هست، نتواند اولیات زندگی فرزندان خودش را تأمین کند؟! کدام تحقیر از این بالاتر است؟! کدام نقض شخصیت و شرف و کرامت انسانی از این بالاتر است؟! ... بله، مسأله معیشت قطعاً در اولویت اول است. معیشت که نبود، دین هم نیست؛ اخلاق هم نیست؛ حفظ عصمت و عفت هم نیست؛ امید هم نیست. کسی را که به موقعیتی دست پیدا کرده، به خاطر این که برای رفع نابسامانی و فقر، تلاش و مجاهدت کند و شب و روز خودش را صرف نماید، ملامت نخواهند کرد. اولویت‌ها را پیدا کنید. مسائل اساسی جامعه اینهاست [۱۷]. مسائل فوری عمدتاً مسئله‌ی مهار قیمت‌ها است؛ یعنی تلاش‌هایی [برای آن] باید کرد. متخصصین مسائل اقتصادی معتقدند که این کار ممکن است؛ یعنی کسانی که اهل مدیریت‌های اجرایی در زمینه‌ی اقتصادی هستند معتقدند که می‌شود قیمت‌ها را مهار کرد [۴]. [در سال گذشته] مهمترین مسئله‌ای که برای ملت مطرح بود مسئله‌ی اقتصاد کشور بود که به معیشت مردم ارتباط مستقیمی پیدا می‌کند. اینجا هم، در قضیه‌ی اقتصاد هم، تلخی‌هایی وجود داشت، شیرینی‌هایی هم وجود داشت... تلخی‌ها عمدتاً تورّم بود، گرانی بود که حقیقتاً تلخ است [۸]. [از بین همه‌ی تلخی‌ها آنی را که از همه به نظر من سخت‌تر و مهم‌تر است عرض می‌کنم و آن تنگی معیشت مردم، مسئله‌ی گرانی‌ها و تورّم و این چیزها بود که خوب باید حتماً علاج بشود [۳۶]. اولویت دادن، یک معنای دیگر هم دارد و آن، این است که از همه‌ی ظرفیت‌های کشور برای این کار استفاده بشود؛ ما ظرفیت‌های زیادی در کشور داریم. بعضی از امکانات ما امکانات سخت‌افزاری است؛ منابع طبیعی داریم، موقعیت جغرافیایی داریم، زیرساخت‌های اقتصادی داریم؛ کارخانجات، دستگاه‌ها، بعضی امکانات نرم‌افزاری است؛ نیروی انسانی خلاق داریم، جوان‌های پرانگیزه داریم، ظرفیت‌های علمی داریم، ظرفیت‌های فناوری داریم، فکری‌های نو داریم. ... خوب اینها امکانات کشور است؛ اینها همه باید در خدمت مهار تورّم و رشد تولید قرار بگیرد. امکانات اجرایی داریم، امکانات تقنینی داریم، امکانات قضایی داریم، امکانات رسانه‌ای داریم، تجربه‌ها و عناصر مجرب داریم؛ کسانی هستند که کارآزموده‌اند، کار کرده‌اند، می‌شناسند، بلدند؛ از همه‌ی اینها باید استفاده بشود. از ارتباطات خارجی استفاده کنیم؛ ارتباط خارجی که فقط ارتباط با آمریکا و چهار کشور اروپایی که نیست؛ در دنیا دویست و خرده‌ای کشور هستند، اینها هر کدام یک ظرفیتی‌اند؛ از این ارتباطات خارجی می‌شود استفاده کرد برای این [منظور]. این بعد دیگر معنای اولویت است. اولویت یک معنای دیگر هم دارد؛ که گفتیم به این مسئله اولویت بدهیم، و آن، این است که حاشیه‌سازی نشود [۱۰].

۱۵.۳. دقت در برنامه ریزی‌ها توسط دولت

دولت بایستی جوری برنامه‌ریزی کند که از ناحیه‌ی دولت، فشار تورمی روی مردم زیاد نشود. حالا یک وقت از ناحیه‌ی بیرون است، یک وقت از ناحیه‌ی بعضی از قوانین است. ... خیلی از خدمات به وسیله‌ی دولت انجام می‌گیرد؛ بسیاری از این خدماتی که می‌گویید سهمش در تورّم از سی درصد رسیده به هفتاد درصد، این خدمات را خود دولت دارد انجام می‌دهد. بنابراین، سهم خودتان را در ایجاد فشار تورمی کم کنید؛ هر چه که ممکن است. این جزو کارهای اساسی و مهم است [۳۷]. از جمله کارهایی که باید کرد، مبارزه با گرانی است. در بخش‌های اقتصادی باید بنشینند و برای این مسئله، برنامه‌ریزی کنند [۱۱]. ... نکته‌ی بعدی که این هم خیلی لازم است، قدرت پیش‌بینی نظام برنامه‌ریزی است. ما گاهی کمبودهایی در بعضی از کالاهای مورد نیاز پیدا می‌کنیم؛ این را بایستی ما در برنامه‌ریزی بتوانیم پیش‌بینی کنیم؛ یعنی دستگاه برنامه‌ریزی اقتصادی کشور؛ آن دستگاه مسئول، قدرت پیش‌بینی داشته باشد که ممکن است یک چنین کمبودی پیش بیاید. اگر پیش‌بینی نکنیم، در نقطه‌ی بحرانی ناگهان مواجه می‌شویم با این کمبود؛ آن وقت چه کار می‌کنیم؟ دستپاچه و عجولانه آن جنس را از خارج وارد می‌کنیم، کمر تولید داخلی را می‌شکنیم؛ اگر این قدرت پیش‌بینی نباشد، [یک وضع]

این جوری پیش می‌آید [۱۰]. حالا من... دیدم در تلویزیون که بعضی از مسئولین محترم آمدند گفتند که ما مراقبیم این افزایش قیمت [طرح مدیریت مصرف سوخت] موجب افزایش قیمت اجناس و کالاها نشود؛ خوب بله، این مهم است؛ چون الان گرانی هست، بنا باشد باز گرانی اضافه بشود، این برای مردم خیلی مشکلات درست می‌کند، باید مراقبت کنند [۳۸]. فقر، انسان‌ها را به فساد می‌کشاند، به کفر می‌کشاند؛ فقر را باید ریشه‌کن کرد. کار اقتصادی، فعالیت اقتصادی باید به‌طور جدی در برنامه‌های مسئولین قرار بگیرد، که خوب امروز بحمدلله مسئولین دنبال این چیزها هستند. فکرها را باید منتظم کرد، راه را باید درست تشخیص داد، درست باید حرکت کرد [۱۹].

۱۶.۳. اعمال سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

ما معتقدیم که اگر این سیاست‌های اقتصاد مقاومتی اعمال بشود، وضع مردم بهتر خواهد شد، طبقات ضعیف گشایش پیدا خواهند کرد. در کشوری که تورم و اشتغال در حد مطلوب باشد، آنجا عموم مردم در راحتی و آسایش و رفاه زندگی خواهند کرد [۳۹]. ما باید کاری کنیم که مردم بتوانند، همه‌ی کسانی که نیرو دارند، توان کار دارند، در به اصطلاح محدوده‌ی کار کردن هستند، بتوانند یک کاری انجام بدهند که به زندگی‌شان کمک کند، معیشتشان را بهتر کند، به تعبیر رایج، سفره‌ی آنها را رنگین‌تر بکند، که بند اول سیاست‌های اقتصاد مقاومتی هم ناظر به همین است [۱۰].

۱۷.۳. اعتماد و امیدواری مردم

نمی‌شود گفت مردم از گرانی و مشکلات شکایتی ندارند؛ چرا، گرانی هست، مشکلات اقتصادی هست، مردم هم آن را لمس می‌کنند؛ مخصوصاً طبقات ضعیف، اما این موجب نشد که مردم بین خودشان و نظام اسلامی فاصله بیندازند. مردم می‌دانند که آن دست قدرتمندی که بتواند این مشکلات را حل کند، نظام اسلامی است؛ آن اسلام عزیز و اسلام مقتدر و مسئولانی است که به اسلام پایبندند؛ اینها می‌توانند مشکلات را برطرف کنند. تسلیم شدن در مقابل دشمنان، مشکلی را برطرف نمی‌کند [۴۰]. مردم از مسؤولان توقع بجا دارند. مسؤولان باید به مسائل اقتصادی توجه کنند و به مسأله گرانی و بیکاری رسیدگی نمایند [۹]. [نهضت تعاون و احسان و کمک مومنانه]. اینها کارهایی است که در سطح عامه‌ی مردم، در سطح کشور [انجام می‌گیرد]؛ خوب بحمدلله کشور بزرگ است، مردم هم زیادند، در این سطح گسترده است؛ هر کسی هر مقداری که می‌تواند، هر جوری که می‌تواند، به این کار کمک کند. مراقبت بشود که کسی از قلم نیفتد و مردم بتوانند ان‌شاءالله برخوردار بشوند. این، کشور را طراوت می‌دهد، به کارها برکت می‌دهد، لطف و فضل الهی را متوجه شما می‌کند [۵]. [نیازها و مطالبات حقیقی مردم را می‌شناسید؛ اشتغال، مبارزه با فساد مالی، زدودن محرومیت از مناطق محروم، مهار تورم و مقابله با گرانی در شمار برجسته‌ترین این نیازها است و اینها است که عدالت اجتماعی را ممکن و پیشرفت و توسعه را محقق می‌سازد [۴۱]. مردم از لحاظ معیشت دچار مشکلند، مسئله‌ی بیکاری و سختی معیشت هست؛ و مشکلات گوناگونی که در زمینه‌ی فرهنگی و اجتماعی به دنبال اینها می‌آید. دشمن هم بر روی همین‌ها تمرکز می‌کند و روی اینها تبلیغات می‌کند [۴۲].

۱۸.۳. آوردن فناوری جدید همراه سرمایه‌گذاری خارجی و واردات

فایده‌ی آمد و رفت این هیئت‌ها [ی خارجی] باید سرمایه‌گذاری باشد، باید ایجاد تولید باشد، باید در جاهایی که احتیاج داریم به فناوری جدید، [آوردن] فناوری جدید باشد؛ اینها باید باشد؛ اینها نیست یا کم است. این چیزها را بایستی مسئولین محترم رعایت کنند، دنبال کنند [۱۳].

جدول ۲. فراوانی راهکارهای مهار تورم در ۴۰ سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی، امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)

ردیف	راه کارهای مهار تورم	سخنرانی‌های مربوط	فراوانی	فراوانی نسبی
۱	ایجاد ثبات اقتصادی	[۱۰]، [۲۱]، [۲۲]	۵	۵.۴۹
۲	مهار نقدینگی	[۱۲]	۱	۱.۱۰
۳	افزایش تولید داخلی	[۱۰]، [۲۰]، [۲۳]، [۲۴]، [۲۵]، [۲۶]	۶	۶.۵۹
۴	جلوگیری از تعطیلی یا زیر ظرفیت کارکردن کارخانه‌ها	[۲۶]، [۲۷]	۳	۳.۳۰
۵	مشارکت دادن عموم مردم در اقتصاد	[۱۰]، [۲۰]	۱۱	۱۲.۰۹
۶	توجه به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی	[۱۳]، [۲۹]، [۳۰]	۵	۵.۴۹

۶.۵۹	۶	[۳۱]. [۲۰]. [۱۰]. [۳]	افزایش ارزش پول ملی	۷
۵.۴۹	۵	[۱۰]. [۷]. [۱]	هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی	۸
۴.۴۰	۴	[۱۰]. [۴]	برخورد با اخلاگران	۹
۸.۷۹	۸	[۳۳]. [۳۲]. [۱۶]. [۱۰]. [۹]. [۳]	تلاش و پیگیری مسئولان	۱۰
۲.۲۰	۲	[۱۰]. [۳]	جلوگیری از استفاده‌های غیر صحیح منتهی به ثروت‌های کلان	۱۱
۱.۱۰	۱	[۳]	گرفتن مالیات‌های متناسب و بجا	۱۲
۸.۷۹	۸	[۱۱]. [۱۰]	نظارت و کم کردن ریخت و پاش‌ها	۱۳
۹.۸۶	۹	[۳۶]. [۳۵]. [۱۷]. [۱۰]. [۸]. [۴]	اولویت اول قرار دادن معیشت مردم توسط مسئولان	۱۴
۸.۷۹	۸	[۱۹]. [۳۸]. [۳۷]. [۱۹]. [۱۱]. [۱۰]	دقت در برنامه‌ریزی‌ها توسط دولت	۱۵
۲.۲۰	۲	[۳۹]. [۱۰]	اعمال سیاست‌های اقتصاد مقاومتی	۱۶
۶.۵۹	۶	[۱۰]. [۷]. [۱]	اعتماد و امید واری مردم	۱۷
۱.۱۰	۱	[۱۳]	آوردن فناوری جدید همراه سرمایه‌گذاری خارجی و واردات	۱۸

۴. نتیجه‌گیری

۱.۴. عوامل ایجاد تورم به ترتیب فراوانی نسبی

با توجه به جدول ۱ عوامل ایجاد تورم در بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به ترتیب فراوانی نسبی عبارتند از: ۱- کاهش ارزش پول ملی ۲- تشدید اختلاف طبقاتی ۳- دلال‌ها و واسطه‌ها ۴- تحریم‌ها و دشمنی‌ها و وضعیت اقتصادی دنیا ۵- مسامحه‌ی برخی مسئولین اجرایی ۶- متشنج کردن فضای سیاسی کشور ۷- ریخت و پاش‌ها و اسراف‌ها ۸- کاهش تولید داخلی ۹- مشکلات بهبود فضای کسب و کار ۱۰- عوامل روانی و کاذب ۱۱- مشارکت ندادن عموم مردم در حل مسائل اقتصادی ۱۲- ناهماهنگی‌های بین مسئولین ۱۳- عدم عرضه یا احتکار کالاها ۱۴- تصرف بازار ایران.

۲.۴. راهکارهای مهار تورم به ترتیب فراوانی نسبی

با توجه به جدول ۲ راهکارهای مهار تورم در بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به ترتیب فراوانی نسبی عبارتند از: ۱- مشارکت دادن عموم مردم در اقتصاد ۲- اولویت اول قرار دادن معیشت مردم توسط مسئولان ۳- تلاش و پیگیری مسئولان ۴- نظارت و کم کردن ریخت و پاش‌ها ۵- دقت در برنامه‌ریزی‌ها توسط دولت ۶- افزایش تولید داخلی ۷- افزایش ارزش پول ملی ۸- اعتماد و امیدواری مردم ۹- ایجاد ثبات اقتصادی ۱۰- توجه به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی ۱۱- هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی ۱۲- برخورد با اخلاگران ۱۳- جلوگیری از تعطیلی یا زیر ظرفیت کارکردن کارخانه‌ها ۱۴- جلوگیری از استفاده‌های غیر صحیح منتهی به ثروت‌های کلان ۱۵- اعمال سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ۱۶- مهار نقدینگی ۱۷- گرفتن مالیات‌های متناسب و بجا ۱۸- آوردن فناوری جدید همراه سرمایه‌گذاری خارجی و واردات

منابع

- [۱] بیانات در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت سالروز ولادت پیامبر اعظم (ص) و امام صادق (ع)، ۱۳۹۸/۸/۱۳.
- [۲] بیانات پس از کاشت نهال در روز درختکاری، ۱۳۹۹/۱۲/۱۵.
- [۳] بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و هیأت وزیران، ۱۳۷۵/۶/۸.
- [۴] بیانات در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت عید قربان، ۱۳۹۹/۵/۱۰.
- [۵] بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۹/۴/۲۲.
- [۶] بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی، ۱۳۷۸/۱/۱.
- [۷] بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۱/۶/۲.

- [۸] پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۲، ۱۴۰۲/۱/۱.
- [۹] بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۷۸/۱۲/۱۱.
- [۱۰] بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۲/۱/۱۵.
- [۱۱] بیانات در دیدار رئیس جمهور و هیأت دولت، ۱۳۷۱/۵/۳۱.
- [۱۲] بیانات در نخستین دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۶/۶.
- [۱۳] بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۹۵/۵/۱۱.
- [۱۴] بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۸۶/۶/۴.
- [۱۵] بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۹۷/۵/۲۲.
- [۱۶] بیانات پس از کاشت نهال در روز درختکاری، ۱۴۰۱/۱۲/۱۵.
- [۱۷] بیانات در دیدار با نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹/۳/۲۹.
- [۱۸] پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۵/۱۲/۳۰.
- [۱۹] بیانات در دیدار مردم استان ایلام در سالروز ولادت امیرالمؤمنین علیه السلام، ۱۳۹۳/۲/۲۳.
- [۲۰] بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۴۰۲/۱/۱.
- [۲۱] بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۴۰۱/۱۱/۲۶.
- [۲۲] بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۲/۶/۶.
- [۲۳] بیانات در دیدار دانش آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۸/۸/۱۲.
- [۲۴] بیانات در ارتباط تصویری با جلسه هیئت دولت، ۱۳۹۹/۶/۲.
- [۲۵] بیانات در پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۳۹۱، ۱۳۹۱/۱/۱.
- [۲۶] بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۷/۶/۷.
- [۲۷] بیانات در ارتباط تصویری با همایش سراسری قوه قضائیه، ۱۳۹۹/۴/۷.
- [۲۸] سوره مبارکه‌ی حدید، بخشی از آیه‌ی ۲۵؛ «... تا مردم به انصاف برخیزند...»
- [۲۸] بیانات در دیدار مجمع عالی فرماندهان سپاه، ۱۳۹۸/۸/۱۰.
- [۳۰] بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۷/۳/۲.
- [۳۱] بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان، ۱۳۸۲/۲/۱۰.
- [۳۲] بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۵/۱۱/۲۷.
- [۳۳] بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۴/۶/۴.
- [۳۴] گلستان سعدی، باب هفتم، حکایت پنجم.
- [۳۵] بیانات در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۰/۶/۶.
- [۳۶] پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۱، ۱۴۰۰/۱۲/۲۹.
- [۳۷] بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۸/۶/۱۶.
- [۳۸] بیانات درباره مسائل پیش آمده پس از اجرای طرح مدیریت مصرف سوخت، ۱۳۹۸/۸/۲۶.
- [۳۹] بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰.
- [۴۰] بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۱/۱۱/۲۸.
- [۴۱] پیام به مناسبت آغاز به کار هفتمین دوره‌ی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۳/۶.
- [۴۲] بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۶/۱/۱.
- [۴۳] پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری (<https://farsi.khamenei.ir>)